

Umělecká bublina

Co to je umění

Umění je něco hodně zvláštního a nikdo přesně neví, co to vlastně je. Umění může být pocitové, racionální, iracionální, sociální i asociální, vizuální, audiovizuální, popisné, abstraktní, akční, performativní, pohybové, konfrontační, spirituální, duchovní, ale také šokantní, rituální, zkrátka všechno co Vás napadne.

Máme tendenci to všechno dát do jedné množiny a nazvat to jedním slovem.

Všichni ti, kteří něco z toho provozují, se nazývají umělci a mají ambice hledat nějaké své výjimečné schopnosti a být za ně i oceňováni.

Kde jsou pravidla

Například architekti se mezi sebou ctí a respektují, protože nejlépe vědí, co všechno architektura obnáší, a také kvůli sisyfovské pili a pracovitosti, bez které architektura nikdy nevznikne.

V očích veřejnosti jsou architekti vnímáni jako pracovití, respektovaní a finančně dobře ohodnocení lidé.

To je také důvod, proč v dnešní době plno studentů, nebo i čerstvých absolventů, pracuje v různých průměrných i podprůměrných architektonických kancelářích zadarmo ve vidině zvýšení prestiže, či zápisu do portfolia. Studenti architektury se mylně domnívají, že na to, aby se alespoň částečně udrželi v oboru, se musí čas od času podílet třeba i na zcela cizích projektech.

V uměleckém světě mezi jednotlivými umělci a galeristy neexistuje stejný respekt a stejné hranice, neboť umění je neuchopitelné, nemá pravidla, může vznikat bez vzdělání, bez znalostí a daných mantinelů. Umělcem může být kdokoliv – skladatel, řemeslník, vědec, a mohou vytvořit také cokoliv, kdežto architekturu vytvářejí pouze architekti samotní.

V dnešní době je také trend, kdy umění začínají aktivně vytvářet sami kurátoři i galeristé. Hranice mezi konceptem a uměním se ztrácí. Proto v uměleckém světě existuje velká rivalita a řevnivost, toto prostředí je paradoxně velmi nemilosrdné.

Kolik je umělců

Česká republika je počtem obyvatel srovnatelná s New Yorkem, kde žije asi patnácti tisíc umělců.

Máme kolem jedenácti vysokých škol a uměleckých fakult (pokud nepočítáme pedagogické), ve kterých absolvuje každým rokem přibližně 665 studentů, což je 7315 studentů ročně a za deset let je to dalších sedmdesát tisíc absolventů.

Úspěšnost absolventů je padesát pět procent, někteří zaujmou pozice v nejrůznějších soukromých firmách, divadlech, grafických studiích, reklamních produkcích nebo barrandovských ateliérech či v pedagogické činnosti.

Z patnácti tisíc umělců je asi pět tisíc lidí, kteří se tímto částečně žijí, ať už jako pedagogové, nebo pracují v oborech, jako je film a divadlo. Pouze dvě stě se živí výhradně prodejem vlastní tvorby. Na vrcholu této pyramidy je asi jen čtyřicet umělců, kteří jsou zastupováni zahraničními galeriemi a uměním se živí velmi dobře.

Pokud si uvědomíme tuto skutečnost v porovnání s jinými profesemi a následné možné uplatnění v praxi, nemůžeme pochopit, proč je o tuto profesi tak velký zájem.

Hranice umění a úspěchu

V době normalizace získala veřejnost pocit, že správný a kvalitní umělec prodávat nemůže, neboť mu to doba neumožňuje a svou tvorbou a vzdorem vůči režimu se musí vymezovat a vytvořit výjimečné dílo, které jej přežije a najde si časem i uznání. I v dnešní době ještě spoustu lidí žije v iluzi, že kvalitní umělec musí hladovět, a pokud prodává, není s jeho tvorbou něco v pořádku.

Naštěstí většina lidí již pochopila, že kvalitní umění je také odpovídajícím způsobem ohodnoceno. Cenu ovšem určuje trh, nikoliv umělci sami.

Jenže lze se umění vůbec naučit?

Umění je jako chůze po laně se zavazanými očima, přestože není vidět prostor, je třeba všemi svými smysly jít v dobrém úmyslu „správným“ směrem. Umělec podniká nebezpečnou expedici někam do útrob země, proniká do hlubin vlastní psychiky a snaží se proniknout až někam ke hmotě. Musí dokázat vnímat věci, které nejsou v hmatatelném světě viditelné. Umění může stimulovat myšlení a nastolit ty nezákladnější otázky lidské existence.

Instituce a správný věk posluchače

V ČR je třicet tři uměleckých středních škol, kde každým rokem studuje kolem 3300 studentů. Střední škola má asi největší dopad na osobnost

člověka, který mezi 15–18 lety nasává všude a vše jako houba a přes svůj citlivý senzor dál transformuje své vjemy.

Student po střední škole je plný disciplíny a očekávání a s vysokou školou se ne vždy naplnění tohoto očekávání dosáhne a správně rozvinou všechny předpoklady. Škola umožní setkání určitých osobností v určitém čase, i když tento neopakovatelný luxus ne všichni studenti využijí. Někteří celé studium mluví o tom, co chtějí vytvořit, ale nikdy se k tomu nedostanou, někteří jsou plagiátoři svých schopnějších kolegů. Na konci studia dochází k vystřízlivění do jakési „kocoviny“ a ne všichni to dobře zvládnou. Jsou studenti, kteří jsou jakousi pupeční šňůrou připoutaní ke škole a jejich závislost je až patologická.

Sny a očekávání

Čas po vysoké škole je však nejdůležitější. Ukáže schopnost transformace z pozice zkušební, do pozice skutečné.

Dobu po škole lze srovnat s plaváním a schopností uplavat pod vodou co největší vzdálenost.

Ne vždy je však chuť plavat a posouvat své hranice a schopnosti. Umění se naučit nedá, dá se rozvinout dovednost nebo zručnost, ale pracovitost a píle musí přijít sama.

Po škole přichází stav čekání na velkou příležitost, která nemusí přijít.

Talent jako zažité klíše

Existuje nějaký talent, nebo je to jen klíše, které se opakuje z generace na generaci? Není to spíš ideální poměr a násobek všech dovedností v konkrétní dávce s diplomací, komunikativnost s gramem víze a hroudu drzosti a k tomu několik hektolitrů trpělivosti, tuny píle, špetka štěstí a snaha se učit stále dál za pochodu nové věci v dobré víře, že to má smysl? Není to také jakési vnitřní puzení, hledání, ověřování si, zkoušení a i přes všechny nezdary stále pokračování v započaté cestě a posouvání vnitřních hranic věcí, které nejsou hmatatelné?

Není to tedy něco mezi metafyzickým a fyzickým zároveň, řešení nevyřešitelných záhad, kde se nejvíce dotýkáme sami sebe v hledání míry jsoucnosti v sobě, ve fyzické životní existenci?

Pedagog jako guru

Studium poskytuje velký přepych, protože nemusíte pracovat a můžete se šest let věnovat jenom vybranému oboru, můžete se do práce úplně ponořit. Na škole jsem poznal spoustu lidí, kteří toho nevyužili, jen se bavili o tom, že něco namalují, ale zůstalo pouze u konceptů. Já jsem do školy chodil pořádkem. Pavel Nešleha byl typ profesora, který uměl neskutečně naslouchat, byl to skvělý pedagog.

Škola umožňuje také soupeření a srovnávání, které je důležité a později v soukromém ateliéru chybí. Viděl jsem vedle sebe různé typy od spirítistů, expresionistů, veristů, hyperrealistů či snivců. Tato velká škála charakterů pro mě byla velmi inspirativní. Na akademii jsem pak u Vladimíra Kokolii studoval ve velmi intelektuálním ateliéru. O umění se intenzivně diskutovalo a člověk musel být připravený práci obhájit a vysvětlit.

Podpora umění

V Dánsku stát vynaložil v osmdesátých letech na podporu umělců značné finanční prostředky. Protikladem může být USA, kde je státní podpora umění nulová. Vyjmenujte mi ale tři neznámější umělce z Dánska a tři z USA? Kvalitní umění si vždy cestu najde. Umění může být pouze dobré nebo špatné a jen je třeba je velmi důkladně dešifrovat a odlišit. Přejme si, aby se neměnili ze dne na den ředitelé Národního divadla, aby se společnost naučila umění vnímat a žít s ním. Důležité také je, aby v zahraničí nebyla Česká republika vnímána jako okraj a periferie evropského umění.